

101 KØBENHAVNS KOMMUNES
BIBLIOTEKER

3259092417

Det Kgl.
Københavnske
Klasselotteri

09.3377 Ko

RHB

EH

09.3372

Ko

DET
KGL. KØBENHAVNSKE
×
KLASSELOTTERI

★

JUBILÆUMSSKRIFT

1753

29. JUNI

1953

UDGIVET AF
KLASSELOTTERIKOLLEKTØRFORENINGEN
AF 1910

PRISTAVLE

Lodsedlens art	for 1. klasse			for 2. klasse			for 3. klasse			for 4. klasse			for 5. klasse			for 6. klasse									
	1/1	1/2	1/4	1/8	1/16	1/32	1/64	1/128	1/256	1/512	1/1024	1/2048	1/4096	1/8192	1/16384	1/32768	1/65536								
Ordinære																									
fornylseslodder					14.00	7.00	3.50	1.75	14.00	7.00	3.50	1.75	14.00	7.00	3.50	1.75	22.00	11.00	5.50	2.75	30.00	15.00	7.50	3.75	
købelodder efter § 3	6.00	3.00	1.50	0.75	20.00	10.00	5.00	2.50	34.00	17.00	8.50	4.25	48.00	24.00	12.00	6.00	70.00	35.00	17.50	8.75	100.00	50.00	25.00	12.50	
og stempeletillæg	4.00	2.00	1.00	0.50	4.00	2.00	1.00	0.50	4.00	2.00	1.00	0.50	4.00	2.00	1.00	0.50	4.00	2.00	1.00	1.00	4.00	2.00	1.00	0.50	
Gennemgaende fornylseslodder					94.00	47.00	23.50	11.75	80.00	40.00	20.00	10.00	66.00	33.00	16.50	8.25	52.00	26.00	13.00	6.50					
købelodder efter § 3	100.00	50.00	25.00	12.50	100.00	50.00	25.00	12.50	100.00	50.00	25.00	12.50	100.00	50.00	25.00	12.50	100.00	50.00	25.00	12.50					
og stempeletillæg	24.00	12.00	6.00	3.00	20.00	10.00	5.00	2.50	16.00	8.00	4.00	2.00	12.00	6.00	3.00	1.50	8.00	4.00	2.00	1.00					

FRADRAG VED GEVINST-UDBETALING

	efter 1. klasse fradrages for ordinær		efter 2. klasse fradrages for ordinær		efter 3. klasse fradrages for ordinær		efter 4. klasse fradrages for ordinær		efter 5. klasse fradrages for ordinær	
	kr.	gennemg.	kr.	gennemg.	kr.	gennemg.	kr.	gennemg.	kr.	gennemg.
1/1	20.00	6.00	34.00	20.00	48.00	34.00	70.00	48.00	100.00	70.00
1/2	10.00	3.00	17.00	10.00	24.00	17.00	35.00	24.00	50.00	35.00
1/4	5.00	1.50	8.50	5.00	12.00	8.50	17.50	12.00	25.00	17.50
1/8	2.50	0.75	4.25	2.50	6.00	4.25	8.75	6.00	12.50	8.75

Ovennævnte fradrag fremkommer ved, at en spiller, som vinder i en af lotteriets 5 første klasser, i henhold til lotteriets plan skal deltage i den påfølgende klasse med et erstatningslod, som beregnes spilleren til købelodsprisen.

Efter 6. klasse udbetales alle gevinster uden fradrag.

For ordinære erstatningslodder (efter planens § 10) erlægges stempeletillæg til den pågældende klasse.

For gennemgående erstatningslodder erlægges ingen stempeletillæg.

Da der ud over forskellige artikler, som tid efter anden er fremkommet i tidsskrifter og dagblade, ingen litteratur findes om lotterivæsen, og interessen for dette spørgsmål gennem forespørgsler og henvendelser har vist sig at være levende i det store publikum, har Klasselotterikollektør-Foreningen ment at afbjiælpe noget af et savn ved udsendelsen af nærværende hæfte og samtidig markere lotteriets 200 årige beståen.

Af klasselotteriets historie

Lotteri er lykkespil og har under en eller anden form bestået fra tidernes morgen. Selve ordet, der vel har hævd i sproget, men dog virker fremmedartet, har sin rod i vore egne for så vidt, som det er afledet af den nordiske gløse *blaut*, i nutidssprog *lod* med dette ords flertydighed: skæbne, andel, det, man uforudseeligt opnår etc., altså de ting og begivenheder, tilværelsens gevinster og nitter, der skæbnebestemt tilfalder den enkelte.

Da enhver religion naturligt tilskriver guderne, hvad mennesker ikke kan råde eller regulere, har lykkespil og lodkastning altid haft karakter af en forsynets tilskikkelse, af »lykkens lunefulde spil«. Et eksempel af ærværdig alder vil man finde i 4. Mosebogs 33. Kapitel Vers 54, der beretter om fordelingen af Kanaans land ved lodkastning: »hvor loddet udkommer for ham, der skal det høre ham til«.

Det er ikke to hundrede år siden, at man her i landet, når flere var blevet dødsdømt, og man i nogen grad ville lade nåde gå for ret, lod delinkventerne trække lod på retterstedet om, hvem der skulle strække hals. Mere spændende kan næppe andre former for lotteri tænkes mulige.

Lykkespil — lotteri, lotto, hasard etc., kært barn har mange navne — har altid dækket et vidt område spændende fra den ophøjede og skæbneafgørende gudsdøm ved den ene grænse til den snurrende roulette i baglokalet. Staterne trækker et skel mellem, hvad der er borgerligt pænt og hvad der er moralsk forkasteligt, men grænserne er vage og forskelligt definerede, thi sandheden er jo dog, at hvor man overlader alt til heldet, der alene og løseligt indrammes af sandsynlighedens lov, er det såre svært at finde en etisk begrundelse for de dragne skillelinier. Antagelig er de i almindelig praksis trukket mellem det, der gavner statsmagten og det, der antages at skade almenvellet. I hvert fald er de der.

Lodkastning udførtes gerne med snore eller pinde, terninger eller farvede kugler, men i det antike Rom fandtes i hvert fald også egentlige lodsedler. Det hændte, at værter ved lukulliske fester lod omdele guld-kapsler med indlagte nummererede papyrusstrimler, som gjorde modtagerne til ejere af kostbare gevinster.

Man kan vist sige, at de oprindelige former for lotteri karakteriseres ved, at de tilsigter en fordeling af visse goder og gevinster, om man vil, uden at der fra spilllets deltagere krævedes nogen indsats. De indanker alle afgørelsen til fru Fortuna eller guddomme af højere kvalitet, men det synes klart, at der ikke oprindelig er noget forretningsmæssigt indslag i lykkespillet.

Efterhånden opstår — uvist hvornår — den moderne form for lotteri, hvorved der forudsættes et indskud fra de spillendes side, og hvorved det er en forudsætning, at de fleste taber indsatsen, medens en del heldige til gengæld opnår gevinster, som er meget større end den vovede sum. Det er tillige en forudsætning, at lotteriets indehavere skal have en vis fortjeneste på spillet.

Blandt sådanne lykkespil er varelotterierne ældst. Et sådant omtales allerede 1521 som kommunalt foretagende i Osnabrück. Disse lotterier findes stadig, vi har her i landet vort officielle danske varelotteri, men der ud over trives adskillige, periodiske små varelotterier til støtte for alskens foreninger som de populære »gåsespil«, udlodning af præmier og tombolaer — navnet kommer af den italienske glose *tombolare*, at tumle rundt, nemlig som lodderne i det drejende lykkehjul. Statens udstedelse af præmieobligationer, der stiller køberne store gevinster i udsigt, er også en slags lotteri, men et rent pengelotteri, hvis hensigt naturligvis er at stimulere lysten til at skaffe staten rådige midler som indenlandske lån.

Springet fra pengelotterier til hasardspil synes beskedent, men skønt det kan give stater, hvori det tillades, særdeles store indtægter, banlyses det i mange lande, også hvor staten begunstiger visse udløbere deraf som spil på væddeløbsbaner, tipning og sligt. Det synes ikke meget logisk, men begrundelsen, som blev givet for netop to hundrede år siden, findes i forordningen mod hasardspillet, der udstedtes »af særdeles omhu for undersåtterne og for at betage de skrøbelige iblandt dem slig anledning til at forøde det, de have erhvervet«. Det lyder i hvert fald landsfaderlig betænksomt og pænt. Disse sekelgamle bestemmelser, der kræver en meget kraftig indskriden mod alt hasardspil, står urokket ved magt, medens så mange andre er gået i glemmebogen som eksempelvis en forordning af 1767, der siger, at »ingen lotterier eller lykkespil må i Danmark og Norge indrettes og bruges«.

Det egentlige pengelotteri er — ligesom ordet lotteri — af italiensk

oprindelse og skyldes florentinske rigmænd fra senrenæssancens endnu blomstrende og initiativrige epoke. Fra Italien, som dengang på de fleste områder var foregangslandet, bredte lotterispillet sig til de øvrige, europæiske stater. Allerede i det 16. århundrede nævnes et klasselotteri i Holland, hvorfra spillet lærtes af de øvrige germanske og nordiske lande, der også overtog den hollandske betegnelse for det, *loterij*. I Tyskland oprettede fristaden Hamburg 1610 det første klasselotteri for at skaffe penge til et nyt tugthus, men almindelige blev lotterierne i Nordeuropa dog først i løbet af det 18. og 19. århundrede.

At vise vej til at gøre lotterierne til statsforetagender tilfaldt også Italien. Genova virkeliggjorde som den første stat denne tanke allerede 1620 ved at oprette et tallotteri. Dette blev i en årrække den gængse form for lykkespillet, og mange stater tjente store summer derpå. Men af de uberegneligste moralske grunde, der ofte kan forbløffe inden for det givne område, fandt man i begyndelsen af det 19. århundrede tallotterierne og den af disse skabte spillelidenskab — ikke mindst blandt almuen — betænkelige, hvorfor denne lotteriform mange steder banlystes.

I Danmark vandt lotterispillet indpas sidst i det 17. århundrede omend ikke som fast institution, men som i vore dage foreningstombolaer til gavn for et bestemt formål. Staten greb hurtigt ind, og der udstedtes den 10. juni 1685 et forbud mod oprettelse af lotteri uden dertil givne bevilling. Den enevældige konge tilstod i hvert enkelt tilfælde ansøgende institutioner eller personer et allernådigst privilegium til afholdelse af et lotteri, hvis omfang og formål nøje præciseredes. Undertiden fandtes derfor intet fungerende lotteri i landet, undertiden flere samtidige. Årene viste, at lotterispil og pietisme udmærket kunne gå hånd i hånd.

Regeringen afholdt for første gang selv et lotteri i 1719 til bortspilning af tre sædegårde og en del andet jordegods på Sjælland. Indskud til lotteriet betaltes i autoriserede pengesedler, idet formålet var, at »en del af disse sedler indløstes, kasseredes og opbrændtes«. I 1721 afholdtes lotterier til fordel for digernes udbedring i Slesvig og naturligvis til delvis dækning af udgifterne til Den store nordiske Krig — den frygtelige pest havde også tæret på finanskassen. Gevinsterne bestod ved denne lejlighed af lollandsk jordegods. Der afholdtes i de følgende år en del andre lotterier for eksempel til understøttelse af den grønlandske handel 1725 og i 1742 til fordel for tugthuset i Christiania. Således fortsattes til det skelsættende år 1753.

I dette år reguleredes lykkespillet for Danmarks vedkommende. Den strenge forordning, som endnu gælder for hasardspil, udstedtes den 6. oktober i god overensstemmelse med tidens pietistiske vrangvilje mod adskillige former for adspredelse. Vigtigere er det i denne forbindelse,

at klasselotteriet oprettedes ved kongelig forordning af 29. juni, og at de øvrige, mere tilfældige smålotterier dermed gled ud af billedet.

Frederik V tilstod på foranledning af udenrigsminister, oversekretær i det tyske kancelli m. m. Johan Hartvig Ernst greve von Bernstorff det nyoprettede kongelige opfostringshus et allernådigst privilegium på oprettelsen af et »general-lotteri« at trække een gang årlig og med forpligtelse til at svare en årlig afgift på 3000 rigsdaler til »det fattiges væsen i Danmark«. Den øvrige indtægt forbeholdtes opfostringshuset, hvor »fattige børn i kongens riger og lande kunne opdrages i guds frygt og gode sæder samt øvelse udi sådanne håndteringer, som ved indtrædende alder kunne være både dem selv og andre til gavn og tjeneste«.

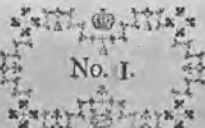
Kongen skænkede personligt 12,000 rigsdaler til Opfostringshusets bygning — det senere Søkvæsthus på Christianshavn. Bernstorffs »general-lotteri« er begyndelsen til det endnu eksisterende københavnske klasse-lotteri og lykkespillet er i de svundne to sekler fortsat uden afbrydelse.

Privilegiet af 1753 blev givet Opfostringshuset for en periode på 20 år, men allerede i 1764 udvidedes det årlige lotteri med yderligere ti lotterier. Årsagen hertil var stort set, at myndighederne ved spilllets overordentlige udvidelse kunne trække store summer på privilegiets indehaver, Opfostringshuset. Fattigvæsenet skulle have 70,000 rigsdaler, militærcassen 50.000 og 1770 stilledes yderligere krav om en afgift på 134.000 rigsdaler til forskellige almennyttige formål, idet dog krigsdirektoratet og fattigvæsenet fik broderparten. Omend sidstnævnte sum skulle afdrages i rater, og omend den aldrig blev helt betalt af forskellige grunde, men navnlig fordi lotteriprivilegiet blev frataget Opfostringshuset, giver disse store tal alligevel et indtryk af, at lotteriet var en ganske udmærket forretning. Lotteriets egen, det vil altså sige Opfostringshusets, avance var endda kun 12 pct., som afkortedes ved gevinsternes udbetaling.

Denne avance, eller som lotteriet kalder den »rabat«, er i vekslende perioder fremskaffet på to måder: enten ved afkorting af 10—12 eller 15 pct. — for eksempel 10 pct. af gevinster under og 15 pct. af gevinster over 1000 rigsdaler courant — ved gevinsternes udbetaling eller ved et forlods fradrag af den for lodsedlerne samlede indskudssum på 10—12—16—19 eller sluttelig, som det nu er tilfældet, 20 procent.

Lodsedlerne blev solgt fra 80 kollektioner fordelt over hele riget altså også i Norge og hertugdømmerne. Første trækning fandt sted på Charlottenborg, den 25. februar 1754.

Lotteriet var fra nævnte begyndelse delt i fem klasser med ialt 25.000 lodder, som hver især kostede 10 rigsdaler tilsammen for alle fem klasser. Største gevinst var 10.000 rigsdaler, og da man var levende interesseret

Fjerde Classens Trækning af det Drettende Kongelig alene privilegerede Kjøbenhavnske Lotterie,

Oprettet til almindelig Nytte for Hans Kongeliga Majestæts Riger og Lande,
i Særdeleshed til fattige og nedlidenende National- Berns Dybragelse, til Guds
Ære, og Fæderlandets Gavn og Velvære,

Og inddeelt i 5. Classer, andragende in Summa 300000. Rixdaler;
Hvoraf denne Fjerde Klasse bestaar af 2010. Gevinstter og Præmier, tilsammen 46000. Rdlr.
Denslign: 1. Gevinst à 5000. r. à 3000. r. à 1500. r. à 1000. r. à 500. r. à 300. r. à 250.
8. à 200. 2. à 150. 3. à 100. 4. à 75. 5. à 50. 300. à 20. 1200. à 12. Rdlr.

Under Direction
af **Preste, Hans Excellence, Herr Johann Hartwig Ernst Baron von Bernstorff,**
Ridder af Elefant-Ordenen, **Sjæsbøns Naad og det Kong. Høiembes Confal, &c. &c.**
Sami Directorer
De Herrz Camr. Raader, Johann Friedrick Friis, Conrad Christian Damm,
De Herrz Justits- Raader, Johann Jacob Gøseker, Johann Friedrich Holmstedt,
og den Kongelig Hof- Agent, **Herr Niels Kierberg.**

Onsdagen, den 20. August. 1766.

No.	Rdlr.	No.	Rdlr.	No.	Rdlr.	No.	Rdlr.	
14845	Lil et Ønd med Dars 12	1423	Lil en skøn Naad. 12	5237	—	50	12576	Østl Ross Christ. 7 12
14846	Og for det første Led 300	1819	K. II. and else 12	7495	A. K. O. 12	18	12373	Sjæsbøns Naad 12
3654	Sil den allertidste vinge. 12	5027	Det lille Rm. Comp. 12	8654	A. D. J. N 20	20	12991	Zinn 12
12001	En fattig 20	12444	Lil Følges 20	10377	Bandede hvide Rats- ten 50	10377	Ror 3 Rødt og en 12	
10124	Til H. Lagers Ør. 12	12448	Prins. Sophie Nygd. 12	—	—	—	1216	Rog er forrest med 12
3193	En Øst 12	12453	De gamle sandet 12	4814	Øst og Vest 20	20	12430	Prins. Frødes Licht 12
14119	Præst Gæstner 12	15197	Den gamle Prins. 12	18133	Øst om Øst og Ta om Præsten 12	12	16524	Den Rødtvinkle Nat 12
4744	Det Georg. Comp. 12	5081	Øst en Naad 12	10593	In Øst 12	12	36166	R. & S. med Præst 12
17463	Øst med søret 12	5543	Det lille. Præst 12	6679	Den gamle som det kan 20	20	4645	Lil en Naad Rødt 12
16216	R. H. A. 12	14588	Prins. I. Sider Rødt 12	10797	Præsten hvar er holden 12	12	3800	Præst Øst og Vest 00
12825	Ror H. M. I. et 12	17394	Et sønderst. Østet 12	12950	Ror en Præsten 12	12	7985	V. 12
13881	Præst en 20	6682	Prins. I. Naad 12	12467	Præst og Søst 100	100	1770	Præst og Søst 00
283	Præst søst en 12	408	Ror 3. Præst 20	17804	Lil et Nat gæmme. Høp- per 100	100	8311	Christ. for Kong Christ. den 7. 50
14800	Lil Øst en Naad 12	12336	Præst søst 12	17392	Det for min egen Nat 12	12	17200	Præst 12
1866	En Compagnie 12	18319	Len 2. Præst 12	6336	P. H. S. 50	50	16364	Præst den første Nat 12
735	Ror 6. Præsten 12	14412	Det Øst. Christ. 12	4156	—	—	12866	Ror 3. Præst Nat 12
14847	Øst søst 12	10432	Det lille Rm. Comp. 12	4118	Naad Sophie Rødt 12	12	3439	In alle Nat 20
14817	M. d. 29. Ror. 1748. 12	18066	No. 9. 12	12631	En Præsten Nat 12	12	10210	Præst med C. K. S. 12
14812	H. 12	6811	Præsten Nat 12	4973	—	—	5823	Præst Nat 12
840	Præst søst det beste 20	13317	Præst søst Nat 12	3409	Præst er nat en 12	12	14633	Præst med søst 12
9779	Præst søst Nat 12	13794	Præst søst Nat 12	7203	Præst søst Nat 12	12	10000	Præst Nat 12
18151	Præst Nat 12	17449	Præst Nat 12	12009	Præst søst Nat 12	12	2830	Ror 3. Præst Nat 12
14579	Præst Nat 12	6143	Præst Nat 12	4583	Præst søst Nat 12	12	5323	Ror 3. Præst Nat 12
3215	Præsten og Naad 50	4284	Præst Nat 12	19555	Præst søst Nat 12	12	6338	Præst med søst Nat 12
6374	W. G. D. J. C. 12	14503	Præst Nat 12	12503	—	—	4756	Præst Nat 12
19327	Præsten. Christiania 12	15242	Præst Nat 12	47993	Præst Nat 12	12	5867	Præst Nat 12
1172	R. H. N. 12	301	Naad 12	8456	Præst Nat 12	12	5993	Ror 3. Præst Nat 12
17471	Præst Nat 12	6485	Præsten 12	922	Præst Nat 12	12	346	Præst Nat 12
7149	Præst Nat 12	18764	Præsten Nat 12	15140	Præst Nat 12	12	1560	Præst Nat 12
3107	Præst Nat 12	14029	Præsten Nat 12	23220	Præst Nat 12	12	17857	Præst Nat 12
16461	S. P. S. 12	6375	A. C. I. 12	3282	Præst Nat 12	12	16240	Præst Nat 12
3116	Præsten 12	8183	Præsten Nat 12	18174	Præst Nat 12	12	1427	V. & S. 12
16420	Præsten Nat 12	18764	Præsten Nat 12	18292	J. C. Præst 12	12	2968	Præst Nat 12
16703	Præsten Nat 12	4718	Præsten Nat 12	7111	Ror 2. Præst Nat 12	12	14356	Præsten Nat 12
7339	Præsten Nat 12	—	—	—	—	—	—	—
3587	Præsten Nat 12	—	—	—	—	—	—	—
6120	G. & H. 96 Nat, 29 12	—	—	—	—	—	—	—
15114	Præsten Nat 12	—	—	—	—	—	—	—
3774	Præsten Nat 12	—	—	—	—	—	—	—

Forside af 12. lotteris 4. classes trækingsliste, år 1766
efter originalen på Det kongelige Bibliotek

i, hvem der blev den heldige vinder af hovedgevinsten, har man endnu nogle af de mest begunstigede spilleres navne optegnet.

Det store lod, som vandt 10.000 rigsdaler, ejedes 1761 af en skomager-svend og 1762 af en prokuratorenke. Fra 1764 øgedes hovedgevinsten til 15.000 rigsdaler, som samme år blev vundet af en københavnsk isenkræmmer Lorentzen.

Første oplysning om mindre hæderlig optræden med hensyn til lotteri-gevinster finder man 1769, da nogle personer havde fået kundskab om, at en skoflikker Philborg i Horsens havde vundet den store gevinst på 15.000 rigsdaler. De opsøgte ham, inden han endnu havde fået underretning om sit held, og afkøbte ham lodsedlen for 5000 rigsdaler, ved hvilken transaktion de altså sikrede sig en fortjeneste på 10.000.

Opfostringshuset skulle ifølge allerhøjeste forordning beholde lotteri-privilegiet, indtil ialt 30 lotterier var forløbet. Imidlertid havde Struensee, der efter at være kommet til Danmark fra sin rejse som Christian VII.s læge i løbet af et års tid var blevet næsten almægtig, hvad statsstyret angik, indledt sin gennemgribende reform på alle administrationens felter. Han foranledigede en væsentlig bedring af fattig- og sygevæsenet og forenkede også, hvad *det* angik med mindst lige så stor hensynsløshed som dygtighed.

Som et led i de magtcentraliserende reformer fratog han Opfostringshuset dets lotteriprivilegiums administration, der henlagdes under »det tyske kammer« til udmærket indtægtskilde for staten. Formelt ophævedes privilegiet vel ikke, men i praksis var Opfostringshuset sat ud af spillet. Der blev af lotterifortjenesten afsat en betydelig sum til fattigvæsenet, hvorunder Opfostringshuset, der hidtil havde været rart uafhængigt af de bevilligende myndigheder, henlagdes. Herved forringedes dets kår alvorligt, og det kom til at opleve trange tider.

Samtidig hermed ændredes lotteriet, så det kom til at bestå af to afdelinger: *seddellotteriet* og *sølvlotteriet*. I den første afdeling der bestod af 28.000 lodder, betaltes såvel indskud som gevinster med rigsbanksedler og tegn; i sølvlotteriet, der havde 12.000 numre, skete al betaling i rede sølvpenge.

I samme år, 1771, som privilegiet til at drive klasselotteriet i praksis blev frataget Opfostringshuset, oprettedes et *tallotteri*. Den preussiske bankdirektør G. D. F. Koes, der allerede af den foregående regering havde fået løfte om en lotteribevilling her i landet, fik dette tilsagn bekræftet i et reskript af 12. januar, hvorved han sikredes privilegium for seks år. Uden at gå nærmere ind på tallotteriets indretning — det er iøvrigt den, man i sin enkleste form finder i selskabsspillene — skal det understreges, at dets hovedforskel fra det oprindelige lotteri her i landet,

der fra ovennævnte tidspunkt betegnes som *klasselotteriet*, består i, at man på et vilkårligt tal eller en vilkårlig talkombination kan deltage med næsten ethvert beløb, der modsvares af lotteriets kasse. Det adskiller sig principielt ikke fra et roulettespil. Da indsatserne kunne gøres lave, blev tallotteriet i modsætning til klasselotteriet de mindre bemidledes nemme mulighed for at prøve lykken.

Det af G. D. F. Koes oprettede tallotteri, for hvilket han årlig betalte den danske stat 25.000 rigsdaler i afgift, blev imidlertid en så glimrende forretning, at staten allerede i 1773 ved resolution af 13. april overtog privilegiet mod at betale Koes 160.000 rigsdaler i 5 pct. statsobligationer. Tallotteriet fortsatte derpå som statsinstitution indtil det ved lov af 22. december 1850 ophævedes fra udgangen af det følgende år.

Klasselotteriets sedler fra denne periode har sikkert ofte taget sig spøgefulde ud, fordi ejerne havde lov at forsyne dem med bogstaver, navne eller sømmelige sentenser — mærkelig nok kaldet »deviser« — som sikkerhed mod forvekslinger, tab eller tyveri. Disse mærker og sentenser førtes omhyggeligt ind i lotteriets protokoller. Fra en sådan opbevaret protokol kan anføres følgende karakteristiske påskrifter:

»Til en ny klædning«. — »Vil gud, så vinder jeg«. — »For tre umyndige pigebørn«. — »Jo — jeg takker«. — »Kongens skål«. — »Til mig og min kjærrest en brudeseng«. — »*Audaces fortuna juvat*« (lykken står den kække bi). — »Til en dobbelt sopken« etc.

Efter Struensees fald blev privilegiet for klasselotteriet ved reskript af 12. november tilbagegivet Opfostringshuset på de tidligere vilkår. Herligheden varede kun kort, thi efter to lotterier blev privilegiet i september 1774 for stedse frataget Opfostringshuset og underlagt direktionen for det kongelige rentekammer.

Lotteriet var kommet i fast gænge og fortsattes praktisk talt uden ændringer i lang tid. Begyndelsen af det 19. århundrede bragte, som bekendt, megen modgang og nød til landet, og man kunne vel have ventet, at nationale ulykker som englændernes bombardement af København, deres ødelæggelse og bortførelse af vor orlogsflåde, den deraf følgende totalt ruinerende kaperkrig og endelig statsbankerotten med finansielle katastrofer for næsten alle samfundslag ville have mindsket spillelysten hos det store publikum eller i hvert fald have gjort det særdeles vanskeligt for flertallet at skaffe fornyelsespenge til trækning efter trækning; men sådan gik det slet ikke. Det synes tværtimod, som om besværet med at klare de økonomiske krav, hverdagen stillede, på normal måde ansprogede til at søge hjælp hos fru Fortuna. Enhver spiller lokkedes af den gyldne chance for gennem lykketræf at erhverve det, en ond skæbne for-

mente de nødstedte af skaffe sig ved trofast dagværk. Lotterisedlen *skulle* fornyes, koste hvad det ville.

Trangen til »at række lykken hånden« fandtes i alle befolkningslag; men på grund af den anspændte økonomi og vel sagtens en vis moralsk slaphed i modgangsårene blev for adskilliges vedkommende spillepengene fremskaffet ad uhæderlig vej. I de første decennier af århundredet hørte kasseangel og bedrageri til dagens uorden. Da der altid fra ikke ubetydelige kredse havde været etiske betænkeligheder ved alt lykkespil ud fra lignende betragtninger som de i den kongelige forordning mod hasardspil fremsatte, kan det ikke undre, at synderne, når de afsløredes, greb til den nemme udvej at give lotteriet — hvad enten det nu var tal-lotteriet eller klasselotteriet — skylden.

Eksempelvis kan nævnes, at en af kassererne ved hofteatret havde et underskud på 150.000 rigsdaler, som i hvert fald for hovedpartens vedkommende var spillet op. Han udtaler i sit forsvarsskrift — ud fra et noget ejendommeligt ræsonnement — at, »hvad der således er gået fra min kasse er tilflydt lotteriet, og det offentlige har således ikke lidt noget tab ved mig, idet den ene offentlige kasse har fået, hvad der er udgået fra den anden«. En embedsmand i et af kollegierne, der havde med statsobligationerne at gøre, bedrog staten for en halv million rigsdaler og gav lotteriet skylden.

Det siger sig selv, at sådanne svindlerier, der begrundedes med, at deres ophavsmænd havde ladet sig friste over evne af statens lykkespil, fik diskussionen om dettes etiske berettigelse til at blusse op. Fra denne periode stammer da også adskillige piécer og værker, som tager standpunkt for eller imod statslotteriets gavnlighed.

Under det 64. lotteris 5. trækning, den 5. september 1817 kom det til følgende dramatiske optrin, som viste, at periodens usikre moral ikke alene fandtes blandt spillerne. Trækningen var i fuld gang, og salen, hvori den fandt sted, var fyldt af interesserede spillere. Udtrækningen, der overvågedes af rentekammerets kommissærer, lededes af fuldmægtig, krigsråd Gleiss, hvis opgave det var at føre opfostringshusdrengegens hånd, når denne tog nummersedlen op af lykkehjulet. Pludselig blev der uro blandt tilskuerne, en mand trængte sig frem til skranken og råbte med høj og kraftig stemme: »Stå lidt! Han har gevinsten i ærmet, han dér!«

Uroen og forvirringen i salen tiltog på begge sider skranken. Den protesterende tilskuer var en norsk skipper, som lå med sin skude i havnen. Han fastholdt hårdnakket, at fuldmægtig Gleiss havde smuglet numre ned i lykkehjulet under selve trækningen. Kommissærerne lod Gleiss arrestere. Han førtes bort, og trækningen aflystes. Fuldmægtigen nægtede i begyndelsen kategorisk at have foretaget noget ulovligt, men

efter en del forhør tilstod han, at han havde smuglet efterlavede nummersedler ind i lykkehjulet, idet han, når han skulle føre lotteridrengens hånd, havde sørget for at stikke ham de eftergjorte sedler i hånden.

De numre, han således falskeligt havde fået udtrykket, ejedes af hans familie, venner og bekendte, på hvis tavshed han kunne stole.

Bedragerierne strakte sig helt tilbage til 1813 og alene for årene 1815 til 1817 androg besvigelserne 178,902 rigsdaler 73 skilling navneværdi — 168.558 rigsdaler sølvmønt — svarede ialt til ca. 700.000 ikke devaluerede kroner. Staten lod den afbrudte 5. trækning helt omtrække, og da der allerede var udbetalt en del gevinster faldet under den gennemførte del af den annullerede trækning, kostede svindelen statskassen yderligere 127.490 rigsdaler.

Fuldægtig Gleiss, som under forhørene havde været indsat i Blåtårn, idømtes fem års fæstningsarbejde og tilpligtedes at betale staten de ovennævnte summer.

Forståeligt nok havde denne skandale opskræmt rentekammeret og øget påpasseligheden. Alligevel skete det tre år senere på 4. trækningens anden dag i 1820, at nummer 80, der allerede dagen før var udtrykket, påny blev hentet op af lykkehjulet. Tilskuerne i salen protesterede særdeles kraftigt, og det lykkedes kun med yderste besvær at gennemføre trækningen, uden at det kom til alvorlige optøjer. Til publikums beroligelse nedsattes en kommission, som skulle undersøge det forefaldne. Kommissionen, der blandt andre omfattede Københavns borgmester Schæffer og den geniale retslærde og statsmand A. S. Ørsted, udsendte en længere redegørelse, som fastslog, »at nummeret ved et uheld måtte være kommet i hjulet, efter at det første gang var blevet udtrykket. Om bedrageri kunne her ikke være tale«.

Samme år, 1820, forenedes lotteriets to afdelinger påny til een afdeling med fire klasser, og ettalsystemet erstattedes af ambesystemet, en form for kombinationsspillet på flere tal. Man havde i visse lotterier i udlandet benyttet kombinationer på op til fem talgrupper.

Ambe er et latinsk ord, der betyder forbindelse af to størrelser, og ambesystemet er følgelig indrettet efter totalsprincippet. Man kunne spille på et eller flere »fortal« og på et eller flere »bagtal«. Hvis to af de valgte blev udtrykket som par — ambe betyder også »begge« — fik man gevinst. Dette lidt udviklede system beholdt man i halvtreds år indtil 1870.

Amberne indførtes for at lette selve lotteriets udtrækning, idet der i lykkehjulet kun fandtes numrene fra 1 til 280, hvoraf gevinstnummeret fremkom ved et dobbelt udtræk, hvis kombination (ambe) svarede til sedlens ambe.

I 1824 delte man det årlige lotteri med dets fire klasser i fire af hinanden uafhængige lotterier (71.—74. lotteri). Endvidere blev der i årene 1825 til 1827 trukket to lotterier (75.—79. lotteri) hver med tre klasser årlig. Ved de sidstnævnte lotterier havde man forladt den hidtidige 12 pct. afkortning i gevinsterne til fordel for en 12 pct. rabat på indskudssummerne.

Fra 1828 vendte man tilbage til eet lotteri med fire klasser årlig, og med eet lotteri årlig fortsattes indtil 1870, fra hvilket år der trækkes to årlige lotterier hver på seks klasser. Dette giver forklaringen på, at lotteriet i jubilæumsåret 1953 kaldes det 289. lotteri.

I 1835 undergik lotteriet en ny ændring. Det udvidedes til fem klasser, lodprisen forhøjedes, og kombinationen øgedes til 100 fortal og 300 bagtal, så den kom til at omfatte 30.000 amber. Samtidig gik lotteriet over til at tage sin avance ved at afkorte 10 pct. i gevinster under og 15 pct. i gevinster over 1000 rigsdaler.

Nye ændringer fandt sted i 1840. Lotteriet udvides til seks klasser, og man genindfører den tidligere avanceform ved at afkorte indskudssummerne med 10 pct. Samtidig indføres det nye, at man afkorter gevinsterne med den sum, de vindende skulle betale for et købelod til den følgende klasse for så vidt, som kollektøren lå inde med usolgte lodder. Var dette ikke tilfældet, udbetaltes hele gevinstsummen, men når det skete, blev spilleren automatisk udelukket fra at deltage i de følgende klasser, et forhold, der var til megen fortrydelse. Købelodder var iøvrigt en foreteelse, der havde været kendt fra lotteriets begyndelse. Den indebar som nu, at reflektanten, der ønskede at indtræde i spillet efter første klasse, måtte betale indskud for de allerede afviklede klasser.

Grunden hertil er den selvfølgeligelige, at en spiller ikke retfærdigvis kan indtræde midt i en serie mod almindelig fornyelsespris, da lotteriet er baseret på et successivt og voksende indskud for hver klasse indtil serien med sjette klasse, der rummer de mange og store gevinster, udløser spændingen. Ved en simpel fornyelse ville den pågældende til underpris kunne tilkøbe sig uforholdsmæssigt store chancer for at vinde.

Fra denne tid indeholder planerne en bestemmelse om straf for den kollektør, der uefterretteligt, fejlagtigt eller af vanvare har forkommet et fornyelseslod, som rettidigt er krævet fornyet. Kollektøren forpligtedes, hvis noget sådant skete, til for egen regning at forsyne spilleren med to købelodder eller, såfremt de ikke var rådige, da at betale den fulde pris for dem til spilleren. Denne bestemmelse står stadig ved magt i planens § 5.

Som før nævnt ophævedes talotteriet i 1851. Denne begivenhed tegner sig i klasselotteriets historie med en overvældende tilgang af nye spillere.

Desårsag forøgedes lodantallet 1855 til 60.000 fordelt på to afdelinger. Første afdelings sedler tryktes på hvidt, anden afdelings på rødt papir. Lodantallet øgedes atter i 1861, denne gang til 100.000.

Indtil året 1855 havde lotteriet fulgt kalenderåret, nu ændredes dette forhold og lotteriåret blev til finansåret, 1. april—31. marts. I 1862 indførtes endelig stempelafgift af lodsedlerne ifølge lov af 19. februar 1861.

Man påtænkte en yderligere udvidelse i 1863, men inden den kunne virkeliggøres, udbrød krigen 1864. Den satte en stopper for såvel udvidelser som ændringer lige til 1870 (det 123. lotteri), da den endelige og omfattende forandring skete. Ambesystemet bortfaldt for bestandig, og hele det nugældende spillesystem med to årlige serier på hver seks klasser fastlagdes. Ved samme lejlighed afskaffedes de såkaldte »frilodder«, der havde været brugt fra lotteriets begyndelse og som repræsenterede de mindste gevinster i hver klasse. De havde givet adkomst til at fortsætte spillet i den følgende klasse eller det følgende lotteri. Disse frilodder betød selvsagt en fordel for lotteriet, som derigennem forud havde afsat en stor del af lodderne.

Lotteriet, som indtil da fornemt havde nøjedes med at sælge hele lodder, gik nu over til også at sælge halve, kvarte og ottendedels lodder. Spillere, som indtil da havde ønsket — eller af økonomiske grunde følt sig tvunget til — at spille på mindre end hele lodder, måtte på en eller anden vis ordne sig med kollektørerne eller de såkaldte »lotterihøkere« om spil på andele, medens lotteriet i sine planer havde taget afstand fra denne udvej og fralagt sig ethvert ansvar for misligheder, som muligt kunne affødes af sådanne private arrangementer.

Allerede det følgende år, 1871 (det 125. lotteri) finder en forbedring sted ved, at der indførtes *gennemgående* lodder, det vil sige, at spilleren ikke længere behøvede at henvende sig til kollektionen om fornyelse af sedlen til hver enkelt klasse, men eksempelvis fra første klasse kunne sikre sin deltagelse i hele serien ved forud at betale indskud og stempel for samtlige fornyelser. Spilleren fik i så fald straks en foreløbig kvittering, der få dage senere ombyttedes med den originale seddel. Denne havde i mellemtiden været indsendt til direktoratet, hvor den bogførtes og forsynedes med påtryk, der tilkendegav, at den var gennemgående. Denne besværlige omvejsmetode benyttedes lige til 1951 (det 286. lotteri). Systemet blev da ændret derhen, at lodsedler til første klasse er forsynet med en kupon, som angiver, at sedlen er gennemgående for hele serien. Fjernes kuponen, har man en ordinær lodseddel, der skal fornyes for hver klasse. Metoden har blandt andre den fordel, at spilleren straks ved sin indbetaling kan få udleveret den gennemgående seddel.

Fra januar 1875, (4. klasse af 132. lotteri), træder møntloven af 23.

maj 1873 gældende fra 1. januar 1875 i kraft også for lotteriets vedkommende, så der fremtidig afregnes i kroner og ører.

En ny forbedring fandt sted 1877, (det 177. lotteri), idet der indførtes erstatningslodder. Som før nævnt var forholdet hidtil dette, at spillere, som havde fået gevinst, blev afskåret fra at fortsætte deltagelsen i de følgende klasser, med mindre der fandtes uafsatte lodsedler, som den pågældende kunne købe.

Nu hører der et bestemt erstatningslod i de fem første klasser til hvert gevinstlod, idet dette helt udgår af det pågående spils resterende klasser og først påny kan købes til det følgende lotteri. Spilleren er forpligtet til at aftage erstatningsloddet til købelodsprisen, som fradrages gevinsten, og på det modtagne erstatningslod spiller vedkommende serien ud. Sker det, at også erstatningsloddet giver gevinst, får den pågældende et nyt erstatningslod på ovennævnte vilkår, medens gevinstloddet udgår.

Iøvrigt må man sige, at lotteriets historie gennem de forløbne to århundreder er præget af den fred og uangribelige orden, som bør karakterisere en så ærværdig institution — bortset fra de enkelte, uheldige episoder i begyndelsen af det 19. århundrede, undtagelser, som bekræfter reglen. Der er egentlig ikke sket andre brud på den trygge rutine end forøgelse af såvel lodsedlernes som kollektørernes antal og en del flytninger, indtil lotteriet har fået fast domicil i den velkendte bygning på hjørnet af Suomisvej og Vodroffsvej i Frederiksberg kommune.

Oprindeligt blev lotteriet trukket på Charlottenborg, hvorfra det 1791 flyttedes til riddersalen i Rosenborg slot. 1833 flyttedes det til hofteatrets forhal på Christiansborg, i 1863 fandt trækningen sted i Casinos mindre sal, og kort tid efter forlagdes lotteriet til Industribygningen. Endelig i 1897 fik lotteriet blivende sted i den nu benyttede bygning.

Klasselotteriet, der, efter at være frataget den oprindelige privilegiumsnyder, Opfostringshuset, henlagdes under det kongelige rentekammer, kom fra 1848 til at sortere direkte under finansministeriet, som 1865 henlagde det under generaldirektoratet for skattevæsenet, nu kaldet skatte-departementet.

På et enkelt punkt er klasselotteriets forbindelse med Opfostringshuset bevaret. Der stilles stadig hvert år atten »lotteridrengene« til rådighed ved trækningen således, at der møder seks af dem hver trækningdag. Lotteriet betaler en vis sum årligt til Opfostringshuset for de pågældende drenges assistance. De vælges blandt de dygtigste i klasserne, og de af lotteriet betalte penge hensættes således, at de kan udbetales, når drengene til sin tid forlader skolen. For tiden er det årlige vederlag 2500 kroner.

Denne godtgørelse har selvfølgelig været mindre i forudgående tider. Til gengæld findes i Opfostringshusets bøger noget som hedder »lotteri-

penge«. Det er tilfældige beløb, som det spillende publikum skænkede »lotteridrengene« måske for ved gavmildhed at tiltuske sig højere og uransagelige magters gunst, måske som tak til drengene der udtrak gevinstnumre for giverne.

Medens lotteriet var tilstået Opfostringshuset, havde dettes bestyrelse tilsyn under trækningen. Da rentekammeret fik ledelsen, udnævnte det tre kommissærer som sine tilsynsførende. I 1821 oprettedes »den bestandige justitsdirektion« til på statens vegne at kontrollere trækningen. Denne direktion var udstyret med deciderende myndighed og kunne på stedet træffe endelig afgørelse i enhver trækningen angående sag. Dens bestemmelser var inapellable. I 1915 skiftede »den bestandige justitsdirektion« navn til »det kongelige klasselotterinævn«, medens funktioner og myndighedsomfanget bevarede uændret. Nævnet består af seks medlemmer, hvoraf det ene skal være en dommer. De øvrige er ministerielle tjenestemænd.

Lotteriets vækst vil fremgå af følgende oversigt, der angiver de årstal, da udvidelser har fundet sted:

Årstal	Antal lodder	Antal gevinster	Største gevinst
1870	50.000	8.000	50.000 rd.
1871	60.000	9.600	60.000 rd.
1875	75.000	12.000	120.000 kr.
1891	85.000	15.600	150.000 kr.
1895	100.000	20.000 + 1 pr.	150.000 kr. pr. 50.000
1896	110.000	20.000 + 1 pr.	» »
1902	130.000	25.000 + 1 pr.	180.000 kr. pr. 50.000
1921	150.000	34.000 + 1 pr.	240.000 kr. pr. 50.000
1928	156.000	35.000 + 1 pr.	» »
1934	170.000	38.000 + 1 pr.	250.000 kr. pr. 50.000
1948	175.000	» »	» »
1953	»	» »	» »

Præmien tilfalder sidst udtrukne nummer i serien.

Indskuddet på et helt lod, som i 1870 var 25 rigsdaler (50 kroner), blev stående på dette beløb indtil 1902, da det steg til 60 kroner. I 1921 steg det yderligere til 80 kroner og 1948 til 100 kroner pr. serie (halv-årlig), hvilket beløb er det endnu gældende i jubilæumsåret.

Som rettesnor for det nuværende gevinstantal i samtlige seks klasser anføres følgende uddrag af lotteriplanen:

1 gevinst	på 250.000 kroner	250.000 kroner
1 »	» 150.000 »	150.000 »
2 gevinster	» 100.000 »	200.000 »
1 gevinst	» 60.000 »	60.000 »
2 gevinster	» 50.000 »	100.000 »
2 »	» 40.000 »	80.000 »
3 »	» 30.000 »	90.000 »
2 »	» 25.000 »	50.000 »
2 »	» 20.000 »	40.000 »
15 »	» 15.000 »	225.000 »
61 »	» 10.000 »	610.000 »
155 »	» 5.000 »	775.000 »
1.005 »	» 2.000 »	2.010.000 »
1.733 »	» 1.000 »	1.733.000 »
3.968 »	» 500 »	1.984.000 »
2.997 »	» 200 »	599.400 »
21.354 »	» 160 »	3.416.640 »
6.696 »	» 120 »	803.520 »
38.000 gevinster			13.176.560 kroner
1 præmie			50.000 »
			13.226.560 kroner

Det bør her nævnes, at der i lodprisen skelnes mellem a) indskudssummen, den sum hvori lotteriets avance og gevinstbeløbene indgår og b) stempelafgiften, som ubeskåret tilfalder statskassen og som ikke figurerer i den balance, der er opstillet i planen.

Når, som det nu er tilfældet, samtlige lodder er udsolgt, udgør den årlige indtægt af indskuddene ca. 33 millioner kroner. Heraf fragår 20 pct. til rabat, der fordeles med 10 pct. (3,3 millioner) til staten, 7 pct. (2,3 millioner) til kollektørerne og 3 pct. (1 million) til administrationen. De resterende ca. 26,5 millioner fordeles som oven for angivet med halvdelen til hvert af de to årlige lotterier.

Det vil med andre ord sige, at der af spillernes indskud benyttes 80 pct. til gevinster. I en længere periode, nemlig fra 1870 til 1921 blev 84 pct. af indskudssummerne brugt til gevinster således, at staten, som nu, tog 10 pct., medens der kun blev afsat 5 pct. til kollektørerne og

1 pct. til administration. Fra 1921 til 1934 var afkortningen 19 pct., som fordeltes med 10 pct. til staten, 7 pct. til kollektørerne og 2 pct. til administrationen, altså 81 pct. til gevinster. Den nugældende ordning har været praktiseret fra 1934.

Indtil 1943 stod der i spilleplanen, at alle gevinster udbetaltes *uden* rabat. Dette ændredes imidlertid ved en lov af 19. december 1942, hvorefter der indeholdtes 15 pct. af samtlige gevinster, som oversteg 200 kroner. Denne afkortning indbringer staten ca. 1,3 million kroner om året. Til gengæld mistede staten en anselig indtægt på et andet område, idet gevinsterne, der hidtil havde skullet belægges med indkomstskat, blev fritaget for denne således, at der kun skulle betales formueskat af den ved årets udløb ikke forbrugte del af gevinstsummen. Nettoprovenuet fordeles med halvdelen til statskassen og halvdelen til den mellemkommunale udligningsfond.

Statens egentlige og store indtægt af lotterispillet stammer fra stempelafgiften, hvis størrelse senest er bestemt ved lov af 22. marts 1951. Afgiften indførtes ved lov af 19. februar 1861 og fastsattes oprindeligt til beskedne 4 skilling — fra 1875 til 10 øre — pr. lodseddel pr. klasse, uanset om det var hele, halve, fjerdedels eller ottendedels sedler, og denne overkommelige sum øgedes ikke før 1912. Fra dette år blev stempelafgiften 1 kr. pr. hel seddel, 65 øre pr. halv seddel, 40 øre pr. fjerdedels og 20 øre pr. ottendedels seddel. I 1921 øgedes afgiften for de tilsvarende seddelkategorier til henholdsvis 2 kr., 1 kr., 50 øre og 25 øre pr. klasse for endelig efter ovennævnte sidste bestemmelse at stige til det dobbelte, altså henholdsvis 4 kr., 2 kr., 1 kr. og 50 øre. Stempelpengene giver nu staten den anselige årsindtægt 7,6 millioner kroner.

Som flere gange nævnt har der altid været uenighed om, hvorvidt det var moralsk forsvarligt, at staten drev et lykkespil, og om hvorvidt sådanne spil under nogen form i det hele taget burde være tilladt. Med sin skarpe holdning over for den del af lykkespillene, der falder ind under begrebet hasard, må det vel siges, at staten indbyder i nogen grad til kritik af holdningen over for andre kategorier som lotteri, præmieobligationer, totalisatorspil, tipstjeneste etc. Det er imidlertid aldeles givet, at mangfoldige af statens borgere ikke vil undvære den spænding, der følger med at »prøve lykken«, og da må det fornuftigvis føles som en betryggelse mod al svindel og fidusmageri, at staten leder og garanterer for ærligheden af de eksisterende og tilladte spilleformer. Det er desuden uimodsigeligt, at sådanne indtægtskilder flyder så umærkeligt for borgerskabet og at alle pengene tilgår ad frivillighedens vej i en så afgørende grad, at man inderligt kunne ønske, alle andre midler til statsdriften havde samme behagelige egenskaber.

Direktoratet

Klasselotteriets administration kaldtes inspektoratet og dets leder inspektør fra dets oprettelse til 1. april 1924, fra hvilken dato det normeredes som direktorat, og dets chef fik titel af direktør.

For langt de fleste spilleres vedkommende indskrænker forbindelsen med og kendskabet til lotteriet sig til at huske sidste frist for nærmeste seddelfornyelse og en grundig gennemlæsning af trækingslisten, men der er næppe mange, som betænker, at forberedelserne til disse trækningsdage begynder et halvt års tid før første trækning i hver serie.

Så lang tid i forvejen begynder imidlertid den såkaldte »trilning« af lodnumre og gevinster, som foretages af en del af direktoratets assistenter. De er — ud over det almindelige kontorarbejde — daglig beskæftiget med denne trilning. Såvel lodnumre som gevinster trilles i rækkefølge under stadig kontrol, så man er ganske sikker på, at alle kommer med.

Selve trilningen foregår således: numrene og gevinsterne, der for begge kategoriers vedkommende er trykt på en strimmel svært, gråt papir, anbringes i en med håndgreb forsynet, tvedelt nål. Ved at dreje grebet med den ene hånd, medens man med den anden holder fast om strimmelen, trilles denne tæt om nålen. Uden om den således fastrullede strimmel anbringes en ring af papir. Derpå tages det trillede og ringforseglede nummer af nålen og lægges på sin plads i rækkefølgen på en dertil indrettet bakke.

Bakkerne er forsynet med rækker af halvrunde fordybninger af en sådan størrelse og form, at de netop passer til det trillede nummer med dets lukkering af papir. Hver bakke rummer 1000 numre. Da disse forberedelser omfatter hele den forestående serie, ialt 159.000 nummersedler, 16.000 erstatningsnumre og 38.000 gevinstnumre, fyldes altså i løbet af det nævnte halvår 213 sådanne bakker med de små, pyntelige »triller«, der rummer så mange spilleres håb og spænding — indtil sjette trækings sidste minut.

Dagen før første trækning begynder, møder »Det kongelige Klasse-lotterinævn«, der offentligt kontrollerer de på bakkerne anbragte lod-numre og gevinster ved fra hver bakke at tage tre, fire stikprøver og for-visse sig om, at de rette numre ligger på de rette pladser. Jævn-sides med kontrollen foretages blandingen (meleringen) af numrene. De tusind tril-ler fra hver bakke hældes gennem en tragt ned i nummerhjulet, når kon-trollen er endt. Bakkerne tages i spredt orden til denne aftømning således, at man eksempelvis først tager en bakke med et højt tusindtal, dernæst en bakke med et lavt og efter den en midtebakke, hvorved der allerede sker en blanding; men ydermere drejes hjulet efter ilægning af hver femte bakkes triller, hvorved numrene hvirvles rundt og blandes yderligere.

Man vil heraf kunne forstå, at den gennemgribende kontrol der udøves, inden numrene nedlægges i lykkehjulene, så vidt det er menneskeligt mul-igt, skulle udelukke enhver fare for fejl. Lodnumrene og gevinsterne, der måske kunne være behæftede med fejl fra sætteri og bogtrykker, gen-nemses i helark af lotteridirektøren og kontorchefen. Når de efter denne kontrol er skåret fra hverandre under tilsyn af bogbinderen, efterses num-rene enkeltvis under trilningen af den dermed beskæftigede assistent og endelig kontrolleres assistenternes arbejde af nævnet. Da nu dette, som ovenfor sagt, udtager flere prøver af hver bakke, og da *hvert enkelt num-mer skal findes på sin bestemte plads på bakken*, vil en iøvrigt ganske usandsynlig fejl uvægerligt blive opdaget ved den afsluttende kontrol. Hvis derfor en spiller, som lykkens gudinde gennem lang tid har nægtet sin gunst, og som måske har forklaret sig dette med, »at mit nummer har såmænd slet ikke været med i spillet«, læser disse linjer, vil de forhåbent-lig berøve ham enhver sådan illusion og måske til gengæld styrke hans håb om fremtidigt held.

Spillerne kan iøvrigt på nedlægningsdagen henvende sig ved skran-ken med deres lodsedler og overvære disse numres nedlægning i lykke-hjulet.

Når de nævnte eftersyn og blandinger er overstået, betror man »tril-lerne« til heldets gudinde og til tilfældighedernes uransagelige ind-fald. Numrene og gevinsterne anbringes i de to lykkehjul, der bliver brændpunkter for al interesse i trækningssalens ærværdige og spændings-mættede rum.

Hjulene lukkes med klasselotterinævnets segl og anbringes, til de skal bruges, i et aldeles sikkert og for enhver uvedkommende utilgængeligt jernskab.

* * *

*

»Det er vist i dag, første trækning finder sted — skal vi for en gangs skyld overvære forestillingen?«

Der er adskilligt flere mennesker på Vodroffsvej end ellers på denne tid af morgenen. De samles efterhånden ved Suomisvej, hvor klasselotteriet endnu ikke har åbnet sine døre. De tilforordnede vægtere fra slotsforvaltningen kommer værdigt spadserende, og endelig, klokken otte en kvart går dørene op, så alle de mødte kan komme ind i trækningssalen.

Mon læseren kender denne sal? En balkon løber rundt langs dens tre vægge. Heroppe, inderst i det højre hjørne, tager dagbladenes journalister plads. Vægterne anbringer sig ved de to døre, medens publikum, der repræsenterer alle samfundslag, fordeler sig på gulvets bænke.

Nær den ene ende af salen findes en skranke, bag hvilken er anbragt et bredt bord. På dette står de to lykkehjul, det store til højre, det lille til venstre. Ved bordet samles tre medlemmer fra det kongelige klasselotterinævn med klasselotteridirektøren, to fuldmægtige, to assistenter, klasselotteriets vagtmester og fem af Opfostringshusets »lotteridrenge«, der er iført lotteriuniformen. Den består af blå benklæder med røde galoner og blå trøje med rød krave, blanke knapper og ærmer, som kun når til albuerne.

Når klokken er blevet halv ni, slår lotteridirektøren et slag på bordklokken.

På dette signal lukkes salens døre, der holdes lukkede under det følgende, hvilket de dør posterede vægtere sørger for. Alle overordnede tjenestemænd tager plads ved bordet. Seglene for lykkehjulene brydes, og lotteriets uniformerede vagtmester drejer hvert af hjulene nogle omgange. Sidder man nær skranken, vil man måske kunne få øje på et særligt aggregat inde i hjulene, hvor det skal hindre at lodnumrene og gevinsterne kan komme til at tumle planmæssigt rundt under omdrejninger. Ud fra hjulets periferi rejser sig nogle plovskærlignende kamme, der skærer sig ind i numrenes masse og tvinger dem ud af en regelret omdrejningsbevægelse.

Hjulene standses og åbnes. Drengene stikker armene ned og henter henholdsvis en nummerseddel og en gevinstseddel op. Disse sedler er ganske ens og trækkes samtidig ved hver sin bordende af hver sit hjul. Nummersedlen kommer fra det store hjul til højre, gevinstsedlen fra det mindre hjul til venstre. Midt på bordet mødes de og går op i lykkelig enhed.

Ved siden af drengen til højre står en glastragt, der forneden munder ud i en glasskål. Når drengen har trukket et nummer, fører han trillen hen til glastragts rand og klemmer ved stød mod denne forseglingsrin-

gen af papir ned til det sammenrullede nummers kant, inden han synligt for alle lader det falde gennem tragten ned i skålen, hvor en anden dreng straks tager imod det.

Denne dreng fjerner papirringen, åbner trillen og skubber den hen til den ved hans side siddende assistent, der højt og tydeligt oplæser nummeret, medens det medlem af lotterinævnet, som har plads bag ham, kontrollerer oplæsningens rigtighed.

Fra hjulet ved venstre ende af bordet har en gevinstseddel foretaget en nøjagtigt tilsvarende rejse, og dens størrelse oplæses umiddelbart efter nummersedlens.

Midt for det store bord står endnu en lotteridreng. Han har i hånden en stor synål, hvorpå han spidder de udtrukne lodnumre og gevinster og trækker dem over en ende dokumentgarn, der forneden er forsegleet fast til en firkantet papplade. På denne snor samles ialt hundrede udtræk (nummer og gevinst), hvorefter snoren også oven til forsegles til en stopplade, og en ny ende dokumentgarn tages i brug. Kombinationen af nummer og gevinst kaldes et »orakel«.

Så snart oplæsningen af sedlernes tal begynder, får de øvrige herrer ved bordet travlt med noter.

Såvel nummer- som gevinstsedlens pålydende skal nedskrives følgende steder: i nævnsprotokollen, der føres af et medlem af klasselotterinævnet, i direktoratsprotokollen, der føres af lotteridirektøren eller kontorchefen, og yderligere på to særlige lister, der føres af to fuldmægtige.

Vi tilskuere, der sidder i salen, måske med en beskeden ottendedel eller hvor stor en chance, vi ellers kan have vovet for vore spareskillinger som udfordring til fru Fortuna, har svært ved at fatte, at numrene, der hver især er udtryk for et menneskes håb og spænding, eller gevinsttallene, der hver især betyder et håbs opfyldelse og en spændings lykkelige udløsning, blive læst så rutineret køligt og monotont tydeligt, som var de blot opremsning af en facitliste. Vane sløver, og al uangribelig retfærdighed er ophøjet sval. Der er end ikke ved oplæsning af gevinster, som skrives med seksificrede tal den mindste skælven eller betagelse at spore hos skæbnens herold.

For hver gang der er udtrukket halvtreds numre, lukkes hjulene og drejes nogle gange. I sådanne korte pauser åbner slotsvægteerne salens døre, så tilskuere kan slippe ud eller komme ind. Mens der hentes numre op af lykkens kværne, skal dørene altid være lukkede.

Klokken bliver halv elleve, og der er trukket 1400 numre. Dermed slutter dagens trækning. Lykkehjulene forsegles atter. Tilskuerne strømmer bort, og cyklebude får voldsomt travlt med at bringe journalisternes manu-

skript til sætning, så dagens trækningsresultater kan nå at komme med i eftermiddagsbladene.

* *
*

Inde i bygningen, vi lige har forladt, summer det af travlhed som i en bikube. De førte lister konfereres. Det vil føre for vidt her at gøre rede for de mange gensidige kontrollers metode, men det skal nævnes, at alle tal fra de forskellige protokolleringer gennemlæses syv gange på forskellig måde. Skulle der ved denne nøje undersøgelse dukke et enkelt protokollat op, som ikke stemmer med de øvrige — og det er nu engang menneskeligt at fejle — spørger man »oraklerne« om, hvem der har ret — *og de lyver aldrig*.

Efter sidste trækningsdag i hver klasse samles alle listerne fra de enkelte dage til en hovedliste, som er det manuskript, hvorefter den autoriserede trækningsliste sættes. Korrekturen af denne udføres af direktorats personale, og klasselotteridirektøren autoriserer den fejlfri liste med sin underskrift.

Dette er for hver klasse den sidste direkte forbindelse mellem direktoratet og publikum. Man kan nok fristes til at mene, at den forbindelse var der ikke meget ved, hvis man ikke har vundet. Det er naturligvis galt, thi opgaven må først og fremmest være at fjerne ethvert usikkerhedsmoment, og det kan iøvrigt ofte — ikke mindst, hvis flere spiller i fælling på enkelte sedler — være lige så betryggende som nødvendigt at få sort på hvidt for, at det eller de pågældende numre ikke er udkommet med gevinst.

Så snart trækningslisten er udsendt til kollektionerne, begynder direktoratet på sit regnskab, så det ligger klart, når kollektørernes regnskaber indsendes. Disse to opgørelser, der er fremkommet på hver sin måde, afstemmes efter hinanden, hvorpå direktoratet kan begynde at gøre alt rede til næste klasses trækning.

Den adskiller sig kun fra den foregående derved, at alle numre, som kom ud med gevinst i første klasse, nu er blevet ombyttet med erstatningsnumre, der på den følgende klasses første trækningsdag nedlægges i nummerhjulet samtidig med, at klassens gevinster lægges i gevinsthjulet. Således fortsættes, indtil den store sjette klasses trækning, der varer seksten dage og afslutter serien.

* *
*

Om direktoratets virksomhed kan til oplysning for det spillende publikum oplyses følgende af vejledende interesse:

Der finder *intet* salg sted af lodsedler fra direktoratet. Lodsedler kan kun købes i de autoriserede kollektioner.

Direktoratet er til tjeneste med enhver vejledning og oplysning angående lotterisager, idet dog klager eller spørgsmål, som kræver en *principl* afgørelse, skal fremsendes *skriftligt*.

Telefoniske forespørgsler om udtrukne gevinstnumre besvares *ikke*.

Afgørelser om ejendomsret til lodsedler for samspillere, i dødsboer, eller hvor det gælder lignende forhold, kan ikke træffes af direktoratet, der må henvise sådanne problemer til retslig pådømmelse.

Hovedkollektionen

Ved den ret store udvidelse af klasselotteriet 1934, (det 251. lotteri), vedtoges det at oprette en hovedkollektion. Dens opgave skulle først og fremmest bestå i at være kollektørerne behjælpelig med at afsætte sedler, som kollektionerne ikke selv var i stand til at sælge. Det viste sig da også, at der bragtes så mange sedler på markedet, at kollektørerne ikke kunne afsætte alle, som blev dem tildelt. Disse overskydende sedler indsendtes til hovedkollektionen, hvor eventuelle købere kunne henvende sig og selv udvælge en seddel af den rådige mængde. En overgang var markedet så mættet, at der gik temmelig lang tid, inden der kunne meldes udsolgt.

Trods denne ordning viste det sig, efter at den havde virket en tid, at der påny var en del ledige sedler på markedet. Dette forhold blev særlig udtalt, da vore svenske brødre på grund af verdenskrigens valuta-restriktioner måtte give afkald på deres danske lodsedler. Samtidig oprettede iøvrigt den svenske stat et eget lotteri. Man mente dog ikke, at det hjemlige lykkespil havde nogen påviselig indflydelse på svenskernes lyst til at spille i det kongelige danske klasselotteri, der altid efter deres mening havde været et af de bedste lotterier i samtlige lande — hvad det utvivlsomt også er.

Den svenske deltagelse i vort klasselotteri er et interessant kapitel af lotteriets historie.

Allerede fra gammel tid fandtes store firmaer, som drev lotteriforretninger på Sverige, og den store udvidelse af klasselotteriet i 1921 ved genforeningen med Sønderjylland skaffede endnu flere svenske kunder til det overskud af lodder, som navnlig opstod i Sønderjylland, hvor kollektionerne langt fra kunne afsætte de tildelte sedler. Disse firmaer blomstrede helt op til sidste verdenskrig og gav deres indehavere store fortjenester. En opgørelse, der blev foretaget i trediveerne, viste, at 30 pct. af lotteriets seddelmasse var på svenske hænder.

Skåne berejstes af mange svenske kommissionærer, der modtog fornyelsespenge og afregnede gevinster med spillerne. I fornyelsesdagene fyldte de færgerne og sværmede ud over hovedstaden, hvor agenterne i de store kollektioner, der i hvert fald til århundredskiftet endnu fandtes, blev hist med glæde og godt trakteret, som de udmærkede kunder, de var. Det vides med sikkerhed, at en af Malmös mange kommissionærer fornyede ca. 15.000 lodder hver måned.

Af de mange ledige lodder, der således periodevis var til salg, stammede en hel del fra provinskollektioner. For at lette eventuelle købere af sådanne sedler fornyelsen, skulle hovedkollektionen optræde som fornyelsesforretning på den måde, at spilleren inden for et vist tidsrum kunne henvende sig i hovedkollektionen med sin seddel, hvor han betalte fornyelsespengene samt et ringe gebyr — for tiden 50 øre pr. seddel — hvorefter kontoret ordnede alt fornødent. Gav en seddel gevinst, udbetaltes denne straks, hvis summen var mindre end 250 kroner. Var gevinsten større, påtegnedes sedlen til udbetaling på Københavns amtstue.

Man ventede i begyndelsen ikke nogen stor tilstrømning til hovedkollektionen, men hvad det angik, skønnede ledelsen fejl. Overordentligt mange spillere er søgt hertil i de atten år, hovedkollektionen har bestået, og tilstrømningen har været i stadig vækst, så der nu er tale om mange tusind fornyelser og gevinstudbetalinger. Navnlig kommer der talrige spillere til hovedkollektionen til første klasse for at forny deres sedler gennemgående. Dertil føjes adskillige stoppede postsække med hundreder af anbefalede breve fra spillere på land og i by, som har flere sedler og derfor ser deres fordel ved at sende dem alle til hovedkollektionen i stedet for at skulle fordele dem til flere spredte kollektioner med afregninger og portoudgifter til hver enkelt kollektør.

Sådanne fornyelser af sedler fra *andre* kollektioner gennem hovedkollektionen begynder i første klasse dagen efter sjette klasses trækning og ophører almindeligvis tre dage før, fornyelsen slutter i de små kollektioner. I mellemklasserne begynder fornyelsen tredie hverdag efter trækningen og slutter almindeligvis på trediedagen i den fornyelsesperiode, der er angivet på den originale lodseddel.

Efter at hovedkollektionen således har sluttet sin fornyelse af sedler til *andre* kollektioner, har personalet et stort sorteringsarbejde med de mange tusinde sedler, der skal fordeles og sendes til ca. 800 kollektioner ledsaget af opgørelser over indskudssummer og udbetalte gevinster. Når de fornyede sedler kommer tilbage, sker der en nøje konferering, og de gøres klar til udlevering til spillerne. Alt dette skal ordnes inden for en så snæver tidsfrist, at personalet ofte må tage natten til hjælp. Dette er den anden funktion af hovedkollektionen.

Dens første opgave — salget af ufornyede lodsedler — har for tiden kun omfattet ganske få ekspeditioner, da kollektionerne rundt om i landet selv kan afsætte ledigblevne lodder.

Hovedkollektionen har desuden fået tillagt *egne* lodder, som den fornyer i de dage, der er anført på foden af de originale sedler.

Kollektionerne

Man vil ikke sjældent høre den opfattelse fremsat, at en person, for hvem det er lykkedes at få tildelt en lotterikollektion, dermed har vundet et af de store lodder i livets lotteri og resten af sin tilværelse er sikret et behageligt levned i magelig overflod.

Opfattelsen har sin begrundelse i svundne tiders kollektionsordning og var dengang ikke helt uden berettigelse. Mange af fortidens store kollektører tjente sig velhavende som klasselotteriets repræsentanter.

Dette er langt fra tilfældet i vore dage. Med viden om den ovenfor nævnte opfattelse, der kraftigt understregedes af det væld af ansøgninger, som indgik til finansministeren, måtte denne uundgåeligt få en fornemmelse af, at ordningen trængte til regulering. Følgelig skred man derfor omkring århundredskiftet til en deling af de store kollektioner.

Kollektionernes antal, der i 1880 var ca. 200, i 1900 ca. 300, i 1904 ca. 400, var i 1910 øget til 540 som følge af den omtalte deling i forbindelse med oprettelsen af nogle nye kollektioner ved lotteriets udvidelse 1902. Resultatet af delingsprocessen er blevet, at alle kollektioner har fået et ligeligt antal lodder — 200 hver i København og de større provinsbyer.

Fra århundredskiftet til 1921 lå en kollektions indtægt mellem 800 og 1400 kroner årligt.

Kollektørerne har aldrig været fast lønnede. Deres indtægt fremkommer som provision af solgte lodder og mindskes altså i samme grad, som kollektionen ikke er i stand til at afsætte de den tilståede sedler. Fra 1870 til 1921 var kollektørens provision 5 pct. af indskudssummen (altså ikke af stempelafgiften). Efter 1921 forhøjedes provisionen til 7 pct., hvilket er fastholdt siden.

Da der, som før nævnt har været perioder — endog for få år tilbage — i hvilke der har været stor retur af lotterisedler, har det undertiden kunnet mærkes højest generende på kollektørens indkomst. Der er

da også forekommet tilfælde, hvor kollektøren er blevet ikendt bøde for at have solgt lodsedler under den planmæssige pris. Hensigten har naturligvis været at kapre spillere i håb om, at de senere ville fortsætte og fremtidig forny lodderne til fuld pris.

For tiden er indtægten af en kollektion på 200 lodder 2800 kroner årlig og ville i hvert fald være en kærkommen støtte til en lille pension eller beskedne rentepenge, men heller ikke andet. Imidlertid kommer her til for tiden et dyrtidstillæg på ca. 2200 kroner, så den totale indtægt med andre ord er blevet ca. 5000 kroner årligt.

Dette dyrtidstillæg koster lotteriet 1,8 million kroner årlig og udredes af de 10 pct., der skulle tilfalde staten, hvorved summen reduceres fra 3,3 til 1,5 million kroner. Denne sum bliver derfor det reelle, årlige overskud fra spillet.

Kollektørerne får ingen godtgørelse fra lotteriet til kontorhold, lys, ekstra varme, eventuelt telefon og lignende. Man regner med, at de indretter kollektionen i deres private lejlighed, hvilket ofte kan pådrage dem en forhøjelse af huslejen eller betaling for ekstra trappevask og sligt. Ydermere skal den vedkommende tegne kautionsforsikring og forsikringer mod tyveri, ran og røveri for de værdier og penge tilhørende klasse-lotteriet, som opbevares hos kollektøren. Der ydes ikke hjælp fra klasse-lotteriet til betaling af vikar i tilfælde af kollektørens sygdom. Al assistance må betales af kollektøren selv. Nogen guldgrube er tildelingen af en kollektion altså ikke.

Når en vordende kollektør får meddelelse om, at der bliver tilstået den pågældende en kollektion, gøres tildelingen afhængig af, at vedkommende efter en angivet tidsfrist skal kunne bestå en slags eksamen, der godtgør, at ansøgeren virkelig er i stand til at klare de opgaver, der er forbundne med drift af kollektionen. Denne eksamen er slet ikke let. I det hele taget kan man sige, at den omfattende viden og især kendskabet til en kollektørs specielle regnskabsmæssige hverv faktisk kræver et ikke ringe studium.

Da salg af lodsedlerne udelukkende sker fra kollektionerne, kan der vel være grund til her at komme lidt ind på sedlernes fordeling. I dette jubilæumsår er kollektørernes antal 805, hvoraf halvdelen findes i hovedstaden og halvdelen spredt over det øvrige land. Som før nævnt består lotteriet af 159.000 lodder, altså ca. 200 til hver kollektion. Disse lodder er imidlertid fordelt på et langt større antal sedler, nemlig for tiden: 13.000 hele sedler, 53.100 halve, 362.000 kvarte og 231.600 ottendedels lodder, ialt 669.700 sedler.

Set fra et andet synspunkt deles samtlige lodder i de *ordinære* og de *gennemgående*. Ved ordinære lodder forstår man dem, der fornyes fra

klasse til klasse, hvorimod de gennemgående betales og fornyes for en hel serie. Af samtlige sedler gøres fra første klasse ca. 300.000 gennemgående for resten af serien.

Den almindelige forbindelse mellem kollektør og publikum består i sedlernes fornyelse. Det kan her bemærkes, at en spiller har tabt retten til at få sin seddel fornyet, hvis han ikke henvender sig derom i kollektionen inden klokken 17 den sidste fornyelsesdag. Man kan ikke med føje bebrejde en kollektør, at han afhænder en seddel til en ny spiller, hvis sedlen ikke af dens hidtidige besidder fornyes rettidigt. Kollektøren har ingen pligt og måske ej heller lejlighed til at søge forbindelse med den spiller, der ikke indfinder sig rettidigt. At spilleren står opført ved navn i kollektionens hovedbog betyder i denne forbindelse intet. Det er en foranstaltning, som ene har til hensigt at identificere den pågældende som en bestemt lodseddels indehaver, såfremt han ved et uheld skulle miste sedlen.

Iøvrigt viser det sig ofte, hvor kollektøren skriftligt eller telefonisk prøver at minde en spiller om, at han glemmer fornyelsen, at spilleren har opgivet et »dæknavn«, eller at en påmindelse bliver optaget højest unådigt, så utak, som så ofte, bliver venligheds løn.

Dagen efter fornyelsesfristens udløb har kollektøren kun tiden fra klokken ni til tolv til at få ordnet og aflagt sit regnskab til direktoratet, der ubetinget kræver, at kollektøren ikke må ligge inde med sedler, som ikke er optaget i regnskabet, når trækningen næste dag begynder klokken halv ni. Kollektøren er af denne årsag simpelthen tvunget til at afhænde de ufornyede sedler til nye købere. Tilsyneladende er der bedre tid i første klasse, da dennes trækning først begynder senere, men det er kun tilsyneladende, fordi direktoratets indre arbejde er væsentligt større, ikke mindst bogføringen af de 300.000 gennemgående numre og meget andet, hvortil der kun er afsat mindst mulig tid. Direktoratet er derfor nødt til at kræve kollektionernes arbejde afsluttet i løbet af et par dage, så snart disse har ekspederet deres post.

Der findes dog også behageligere ærinde til kollektøren end den omtalte fornyelse af lodder. Det hænder for adskillige, at heldet har ladet ens nummer vinde — stort eller ringere beløb.

Hvis beløbet er lavere end 250 kroner, kan kollektionen ordne sagen og udbetale summen, som mod aflevering af den heldige seddel sikrer vinderen en glad aften eller måske et nyttigere, beskedent ønskes opfyldelse. Er gevinsten over 200 kroner påtegner kollektøren sedlen, og gevinsten kan derefter hæves, i København på amtstuen i Børsen og i provinsen ved de stedlige oppebørselskasser. En sådan gevinst kan spilleren iøvrigt få udbetalt, hvor han ønsker det, hvis han blot inden for

den på trækingslisten angivne tidsfrist underretter sin kollektør. Eksempelvis kan en spiller i København med lodseddel fra en kollektion i Esbjerg få sin eventuelle gevinst udbetalt på Københavns amtstue.

Mærkeligt nok nærer adskillige spillere en afgjort uvilje mod at opgive navn og adresse til kollektionen. Forhen kunne man måske lidt uvenligt gætte på, at dette skyldtes ulyst til at betale en væsentlig del af gevinsten som skat til stat og kommune, men da der nu ikke længere er tale om, at der skal erlægges indkomstskat af beløbet, synes denne bevæggrund fjernet. Måske frygter den pågældende for, at kreditorer eller tiggerbreve skal bryde generende ind i den forgyldte hverdag. Hvad ved man?

Det er imidlertid af ikke ringe betydning for spilleren at have navn og adresse rigtigt ført i kollektionens hovedbog. Taber man sin lodseddel, vil man således altid kunne få den erstattet til fornyelsespris, medens man ellers skal betale fuld købelodspris. Værre er det, hvis man taber en seddel, der udtrækkes med gevinst. Hvis man ikke i så fald har rigtigt navn og korrekt adresse noteret som sedlens ihænde-haver, kan man ikke få gevinsten udbetalt. Skriv altid navn og adresse bag på den seddel, der afleveres til fornyelse til første klasse.

Til yderligere beroligelse kan det vel tjene, at kollektionerne ikke må give oplysning om spillernes identitet med mindre, der under en retssag stilles krav om sådanne oplysninger.

Her skal kort omtales en ordning angående den officielle trækingslistes offentliggørelse, som er iværksat fra det 230. lotteris begyndelse. Der er truffet aftale med postvæsenet, så enhver der kan tegne abonnement på tilbringelse af den autoriserede trækingsliste som postsag. Abonnementet koster 2 kroner årlig. For spillere, som henvender sig til kollektionerne, ligger der naturligvis som altid før trækingslister til gennemsyn.

Det nævnte arrangement vil formentlig indskrænke de ikke hævede gevinsters antal. En gevinst, der ikke er hævet inden for et tidsrum af fire måneder, bliver jo inddraget til fordel for lotteriet.

Hvor ofte er dette ikke hændet for spillere med gennemgående sedler? Kollektionernes kontorer er åbne:

Fornyelsesdage kl. 9—15 (lørdag kl. 9—13).

Sidste fornyelsesdag kl. 9—17.

Øvrige søgnedage kl. 9—12.

Trækingsdage lukket.

Overtro

Visse tal, i almindelighed naturligvis de gængse »magiske tal« 3 — 7 og 9 eller 6, der er tværsom i det magiske kvadrat, spiller en stor rolle ved udvælgelsen af seddelnumre. Heri er intet mærkeligt, da ethvert lykkespil i sig selv har en vis okkult baggrund, omend de færreste deltagere skænker denne side af sagen en tanke i vore dage; men det er tidligere nævnt, at lodkastning og sligt forhen har været ikke blot skæbneafgørende, men ligefrem fungeret som udtryk for de højeste magters vilje.

I perioder med stor retur og altså en overskydende seddelmængde fik man tydelige beviser for, at de sedler, hvori »lykketallene« enten forekom direkte eller kunne fremskaffes som tværsommer, konsekvent blev foretrukket af spillerne. Det synes som om også andre systemer gjorde visse talkombinationer særligt eftertragtede, hvis de eksempelvis som tværsom kunne give spillerens fødselsår, telefonnummer eller bilnummer.

Det sker ikke sjældent, at drømme får betydning. Mennesker, som i drømme har set et bestemt tal eller en talkombination, vil gøre sig de største anstrengelser for at erhverve en lodseddel, som svarer til drømmens cifre.

En anden fase af spillernes kuriøse indstilling giver sig udtryk i, at lotteriet modtager mange tryglende eller truende breve, hvori det alvorligt formaner til at skaffe spilleren en gevinst. Dette er for så vidt et antiklimaks til overtroen, idet de pågældende sætter større lid til lotteriets tjenestemænd end til fru Fortuna.

I ethvert lykkespil findes deltagere, som har udpønsket systemer, der uvægerligt skal kunne give gevinst på trods af matematik og sandsynlighedslære. Der indgår til lotteriet mange breve med sådanne systemspilleres statistiker, og ikke sjældent indsendes udførlige forslag til nyordninger af spillet. Omend slige betragtninger kun har kuriositetens værd, er de dog beviser for den levende interesse, hvormed spillet omfattes.

Det vil føre for vidt at gå nærmere ind på de mange skriftlige henvendelser, som i tidens løb er tilgået lotteriet. Her skal kun nævnes et enkelt, karakteristisk tilfælde, som vakte en del røre.

På en af de første trækningsdage til sjette klasse engang i tyverne indløb et noget ubehjælpsomt skrevet brev fra en fattig bondekone i Sverige, hvori hun, der havde deltaget adskillige år i spillet, pænt og beskedent bad »lotterimanden« om at skaffe hende en gevinst. Hvis han ikke kunne det, måtte hun holde op med at købe flere lodder. Der skete ganske ejendommeligt dette, at samme dag, som lotteriet modtog hendes brev, kom hendes seddel ud med en noget større gevinst.

Lotteridirektøren, som fik dette at vide, udbrød spontant: »Det var sandelig ikke rart!« Deri fik han ret, thi i løbet af de følgende dage strømmede andre breve ind til lotteriet fra Sverige med henstillinger og halve trusler. Mange af dem var alt andet end beskedne i formen eller kravene. Det var hinsides Sundet rygtedes, at bondekonen med sit brev havde skræmt »lotterimanden«, der i håb om at formilde hende og bevare hende som spiller straks havde sørget for, at hun fik en gevinst. Sagen vakte ikke blot opsigt i hendes nærmere kreds, men blev endog omtalt i et par skånske blade.

Det kan til alles beroligelse garanteres, at ingen anden end heldets gudinde har den mindste indflydelse på fordelingen af gevinsterne. Det er ikke den, der truer, men kun »lykkens pamfilius«, som med nogen sikkerhed tør vente gevinsten alle håber på at opnå før eller — siden.

